

דף סיכום בחינה**מזהה בחינה: 001000252288****שם קורס: מבוא למשפט עברי****מספר מבחן: 0001**

מספר שאלה בטופס זה	ציון מירבי	ציון שאלה סופי	התשובה שסומנה	התשובה הנכונה	מספר שאלה בטופס המקור	מספר התשובה בטופס המקור
1	3.00	3.00	1	1	1	1
2	3.00	3.00	1	1	2	1
3	3.00	3.00	1	1	3	1
4	3.00	3.00	1	1	4	1
5	3.00	3.00	1	1	5	1
6	3.00	3.00	1	1	6	1
7	3.00	3.00	1	1	7	1
8	3.00	3.00	1	1	8	1
9	3.00	3.00	1	1	9	1
10	3.00	3.00	1	1	10	1
11	3.00	3.00	1	1	11	1
12	3.00	3.00	1	1	12	1
13	3.00	3.00	1	1	13	1
14	3.00	3.00	1	1	14	1
15	3.00	3.00	1	1	15	1
16	3.00	3.00	1	1	16	1
17	3.00	3.00	1	1	17	1
18	3.00	3.00	1	1	18	1
19	3.00	3.00	1	1	19	1
20	3.00	3.00	1	1	20	1
21	20.00	20.00	-	-	21	-
22	10.00	10.00	-	-	22	-
23	10.00	10.00	-	-	23	-

כמות תשובות נכונות (עבור שאלות סגורות) : 20**ציון בחינה מקורי : 100.00****ציון בחינה מחושב : 100****תוספת ציון לבחינה : 0****ציון בחינה סופי : 100.00****מקרא צבעים**

תשובה שגויה
שאלה שלא נענתה
שאלה מבוטלת

הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים

- חומר עזר **אסור** בשימוש.
- **סריקת תשובות בחלק הפתח - רק מי שיש לו אישור בכתב מהיחידה להנגשה.**
- שימו לב למגבלת המילים. המערכת לא תאפשר לכתוב מעבר למגבלה.
- **בשאלות הפתחות - יש לנמק כל תשובה.** תשובה שאיננה מנומקת לא תזכה בניקוד.
- מקום בו יש יותר מדעה אחת או שהתשובה תלויה בשינויי נסיבות יש לציין את **כל** הדעות או הנסיבות.
- בחלק של שאלות רב ברירה - יש לבחור את התשובה **הנכונה ביותר**.
- בהצלחה!!!

שאלה מס' 1 (3 נק')

יאיר ביקש לרכוש את מכוניתו של אהוד. הם הסכימו ביניהם על גובה התמורה, אך לא עשו דבר מעבר לכך. הם סיכמו כי יפגשו למחרת לחתום על הסכם ולבצעו. יאיר מבקש להתחרט. כיצד תתייחס אליו ההלכה היהודית?

- א. יאיר ייחשב כמחוסר אמנה וכמי שלא נוהג מנהג חסידות.
- ב. יאיר יקבל "מי שפרע".
- ג. יאיר לא חייב בקיום ההסכם בדיני אדם, אך חייב בדיני שמיים.
- ד. יאיר לא חייב על פי דין בקיום ההסכם, אך יחוייב לעשות כן לפנים משורת הדין אם הוא תלמיד חכם או עשיר.

שאלה מס' 2 (3 נק')

מזיק ב"גרמא" אשר לא יפצה את הניזוק:

- א. כל התשובות נכונות.
- ב. נראה בו גזלן ויהיה פסול לעדות.
- ג. בית הדין ילחץ עליו כדי שיסכים לפצות את הניזוק.
- ד. צפוי לענישה בידי שמיים על שהזיק את הזולת.

שאלה מס' 3 (3 נק')

על פי מה נקבע אם חלה החובה של השבת אבידה או לא?

- א. על פי השאלה אם מניחים שהבעלים של החפץ התייאש ממנו או לא.
- ב. על פי השאלה אם בחפץ יש סימן או לא.
- ג. על פי השאלה אם רוב המצויים במקום הינם יהודים או לא.
- ד. על פי שוויו של החפץ.

שאלה מס' 4 (3 נק')

ליוסי ובני מגרשים סמוכים. יוסי מוכר את המגרש שלו. בני סבור שהמחיר שמבקש יוסי זול, ועל כן הוא מבקש לרוכשו בעצמו במטרה לשוב ולמכרו במחיר יקר יותר. לשם כך מבקש בני להפעיל את זכות הקדימה שיש בהלכה לשכן (דינא דבר מצרא). האם לדעתכם זכות הקדימה עומדת לו?

- (א.) נראה שלא, כי מטרת זכות הקדימה היא לאפשר לשכן ליהנות מהערך המוסף של שימוש במגרש שכן, ואילו כוונתו של בני היא למכור את המגרש.
- ב. נראה שכן, כי מגרשו גובל במגרש של יוסי.
- ג. נראה שכן, כי יוסי מבקש מחיר זול במיוחד, ומן הראוי שדווקא שכנו ייהנה מכך ולא אדם זר.
- ד. נראה שלא, כי זכות הקדימה מותנית בכך שהעסקה מבוצעת במחיר הוגן.

שאלה מס' 5 (3 נק')

מהו המשפט הנכון?

- א. הלכות הנלמדת ממדרש הינן לעיתים "מדאורייתא" ולעיתים "מדרבנן", והלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן "מדרבנן".
- ב. הלכות הנלמדות ממדרש הינן "מדאורייתא", והלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן "מדרבנן".
- ג. הלכות הנלמדות ממדרש הינן "מדאורייתא", והלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן לעיתים "מדאורייתא" ולעיתים "מדרבנן".
- ד. הן הלכות הנלמדות ממדרש והן הלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן לעיתים "מדרבנן" ולעיתים "מדאורייתא".

שאלה מס' 6 (3 נק')

המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוחה הימנו - מכאן ש:

- א. אין חובה להחזיר את החוב אחרי השביעית, אך חכמים מעודדים לעשות כן.
- ב. אין להלוות כספים בסמוך לשנה השביעית (שמיטה).
- ג. חכמים בטלו את שמיטת החובות בשביעית, ובית הדין יאכוף את החזרת החוב.
- ד. בית הדין ימנע מלפסוק במקרים מעין אלה.

שאלה מס' 7 (3 נק')

איזה מבין השיקולים הבאים אינו רלבנטי לעניין החובה לנהוג לפנים משורת הדין?

- א. יחסים של קירבת משפחה בין הצדדים.
- ב. מצבם הכלכלי של הצדדים.
- ג. היותו של הנהג לפנים משורת הדין תלמיד חכם.
- ד. השאלה אם ייגרם הפסד כספי לנהוג כך.

שאלה מס' 8 (3 נק')

ראובן לווה בשטר כסף משמעון. לאחר ההלוואה ולפני מועד הפירעון מכר ראובן את כל נכסי המקרקעין שלו ללוי, יהודה, וגד לפי סדר זה. בהגיע מועד הפירעון הסתבר, כי לראובן לא נותרו כסף או מיטלטלין לגבות מהם את חובו. מאיזה מנכסי המקרקעין שמכר ראובן יוכל שמעון לגבות את החוב?

- א. עדיפות ראשונה מגד, ורק אם הקרקע שרכש לא תספיק יפנה ליהודה ולוי לפי סדר זה.
- ב. מהקרקע שרכשו לוי או יהודה או גד לפי רצונו.
- ג. מכל אחד מהם (לוי, יהודה וגד) שליש מהחוב.
- ד. עדיפות ראשונה מיהודה, ורק אם הקרקע שרכש לא תספיק יפנה ללוי ולגד לפי סדר זה.

שאלה מס' 9 (3 נק')

לאיזה מבין הנימוקים לכלל דינא דמלכותא דינא מתאים הציטוט הבא:

"שאין אומרים דינא דמלכותא דינא אלא בדברים שהם מחוקי המלכות הקבועים והידועים. אבל אם המלך קובע ועושה דין חדש, לאו [לא] דינא הוא, עד שיסכימו עליו כל אנשי מלכותו":

- א. תקנת חכמים שאימצה את חוקי המלך
- ב. בעלות המלך בקרקע
- ג. הסכמת העם לקבל על עצמם את חוקי המלך
- ד. סמכות המלך מכוח מצוות דינים (אחת משבע מצוות בני נוח)

שאלה מס' 10 (3 נק')

האיסור לפדות (להמיר בכסף) פירות מעשר שני בסמוך לירושלים היא דוגמה לתקנה ש:

- א. הטעם (הנימוק) שלה הפסיק להיות רלבנטי ולכן היא בוטלה
- ב. לא פשטה בכל ישראל ולכן תוקפה מוחלש
- ג. הטעם שלה לא ידוע ולכן איננה ניתנת לביטול
- ד. לא ניתן לבטלה אלא בהוראת שעה

שאלה מס' 11 (3 נק')

טענת קים לי צומצמה במהלך השנים בסייגים רבים. מדוע?

- א. כי זו טענה שיכול לטעון הנתבע, ואם לא נגביל אותה אז למעשה לא יכול תובע לזכות כמעט אף פעם בתביעתו כי כמעט תמיד יוכל הנתבע למצוא דעה שתומכת בעמדתו.
- ב. זו טענה שיכול לטעון התובע, ואם לא נגביל אותה אז למעשה יזכה התובע כמעט תמיד בתביעתו כי כמעט תמיד הוא יוכל למצוא דעה שתומכת בעמדתו.
- ג. כי זו טענה שיכול לטעון גם התובע וגם הנתבע והן תסתורנה זו את זו ובית הדין לא ידע כיצד לפעול.
- ד. כי טענת קים לי סותרת את העיקרון של ריבוי דעות בהלכה.

שאלה מס' 12 (3 נק')

מסיפור תנורו של עכנאי ניתן להסיק:

- א. כל התשובות נכונות
- ב. עקרון שלטון החוק במחוקק – גם האלוקים "כפוף" לחוקים שהוא קבע
- ג. הסמכות הבלעדית לפרשנות התורה ולהכרעה במחלוקת נמסרה לחכמי הדור
- ד. שאותות, ניסים ומופתים אינם כלים לגיטימיים בהכרעת הלכה

שאלה מס' 13 (3 נק')

סמנו את המשפט הנכון ביותר:

- (א.) חכמים רשאים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה ובלבד שלא יבטלו לחלוטין את המצווה. חכמים אינם רשאים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה פרט להוראת שעה ועוד מספר נסיבות מיוחדות.
- ב. חכמים אינם רשאים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה אלא בהוראת שעה. חכמים רשאים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה ובלבד שלא יבטלו את האיסור לחלוטין.
- ג. חכמים רשאים לעקור דבר מן התורה הן בשב ואל תעשה והן בקום ועשה ובלבד שלא יבטלו את הדין לחלוטין.
- ד. חכמים אינם רשאים לעקור דבר מן התורה הן בשב ואל תעשה והן בקום ועשה אלא בהוראת שעה בלבד.

שאלה מס' 14 (3 נק')

הכלל "הפקר בית דין הפקר" מסייע ל:

- א. כל התשובות נכונות
- ב. סמכות חכמים להתקין תקנות בדיני ממונות
- ג. סמכות חכמים להטיל עונשי קנסות
- ד. סמכות חכמים להפקיע קידושין

שאלה מס' 15 (3 נק')

מדוע קובע הרמב"ם שחכמים רשאים לגזור גזירות ובלבד שיבהירו שזה מדברי חכמים ולא מן התורה?

- א. כדי להתמודד עם האיסור להוסיף ולגרוע מן התורה
- ב. כדי למנוע הונאה של הציבור
- ג. כדי שהציבור ידע אם במקרה של ספק עליהם להקל או להחמיר
- ד. כדי שמי שרוצה לחלוק על התקנה ידע שהוא רשאי לעשות כן

שאלה מס' 16 (3 נק')

המדרש בספרי קובע שיש להקשיב לחכמים "אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין" – מדוע?

- א. כל התשובות נכונות
- ב. כדי שלא תעשה תורה ככמה תורות
- ג. כדי שלא יהיה פיצול חברתי בעם
- ד. כי סביר להניח שהם לא טועים

שאלה מס' 17 (3 נק')

מעשה באחד בבית חורון שהיה אביו נודר הימנו הנאה, והיה משיא את בנו, ואמר לחברו: חצר וסעודה נתונים הינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה. אמר: אם שלי הם הרי הם מוקדשין לשמים. א"ל: נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים?

סמנו את המשפט הנכון ביותר:

- (א.) מבחן ההקדשה לשמיים לימד שהמתנה במקרה זה איננה מושלמת ולכן ההערמה לא צלחה.
- ב. המתנה במקרה זה נעשתה כדי לעקוף את הנדר והערמה על הדין היא חסרת תוקף.
- ג. המתנה לא תקפה כי מאחר והמקבל הקדיש את הסעודה הרי שממילא האבא לא יכול לאכול מן הסעודה.
- ד. המתנה לא תקפה כי היא נעשתה בטעות, שכן ממילא נדר כזה לא תופס והאבא יכול היה ליהנות מן הסעודה גם ללא שניתנה במתנה לחבר.

אישור של "אדם חשוב" לתקנה

- (א.) אם נניח שהאישור נועד להוות מעין פיקוח הלכתי אז סביר שיידרש בכל תקנת קהל. לעומת זאת אם נניח שהאישור נדרש להבטיח שלא תהיה פגיעה בחלק מן הציבור אז סביר לדרוש אותו בעיקר בתקנה של בעלי מקצוע.
- ב. אם נניח שהאישור נועד להוות מעין פיקוח הלכתי אז סביר לדרוש אותו בעיקר בתקנה של בעלי מקצוע. לעומת זאת אם נניח שהאישור נדרש להבטיח שלא תהיה פגיעה בחלק מן הציבור אז סביר שיידרש בכל תקנת קהל.
- ג. בין אם האישור נועד להוות פיקוח הלכתי ובין אם הוא נועד לוודא שאין פגיעה בחלק מן הציבור סביר שיידרש הן לתקנת קהל והן לתקנה של בעלי מקצוע.
- ד. להלכה נפסק שאין צורך לאישור כזה לא בתקנת קהל ולא בתקנה של בעלי מקצוע

שאלה מס' 19 (3 נק')

מועד מימוש משכון על פי ההלכה

- א. שלושים יום לאחר מועד ההלוואה אלא אם סוכם בין הצדדים אחרת
- ב. שנה לאחר מועד ההלוואה אלא אם סוכם אחרת בין הצדדים
- ג. שלושים יום לאחר מועד ההלוואה אלא אם הדין המקומי נקב במועד אחר
- ד. שלושים יום לאחר מועד ההלוואה אלא אם הדין המקומי נקב במועד אחר ובהנחה שאומרים דינא דמלכותא דינא גם בעניינים שאינם להנאת המלך.

שאלה מס' 20 (3 נק')

בבית הדין הגדול נחלקו הדעות באופן הבא: 50 מחברי בית הדין סברו שהדבר מותר. 17 מחברי בית הדין סברו שהדבר אסור. 2 מחברי בית הדין טענו בשם רבם המשותף שהדבר מותר. 1 מחברי בית הדין טען בשם רבו שהדבר אסור. 1 נוסף מחברי בית הדין טען גם הוא ששמע מרבו (רב אחר) שהדבר אסור. כיצד נפסוק להלכה?

א. אסור כי יש רוב מסורות שאסור.

ב. מותר כי 52 חברי בית דין סברו שמותר ורק 19 סברו שאסור.

ג. מותר כי בין מקבלי המסורת יש שני אוסרים ושני מתירים ולכן הולכים לפי ה- 50 שהם רוב הדיעות.

ד. אין מספיק נתונים בשאלה כדי להכריע. חלק ב:

שאלה מס' 21 (20 נק')

ראובן תלה שלט בפתח חנותו שנמצאת בבני ברק:

הרוכש בחנות זו מסכים לתנאים הבאים:

- כל סכסוך סביב קנייה בחנות זו יתברר על פי ההלכה בבית הדין לממונות שבעיר.
 - הקונים בחנות זו מוותרים מראש על טענת אונאה (הונאה).
 - קניה בתשלומים תגרור חיוב ריבית בשיעור 5% והקונה מוותר מראש על כל טענה בעניין.
 - אין כל אפשרות החלפה (כולל אפשרות החלפה שנותן חוק המדינה).
- שמעון הגיש תביעה כנגד ראובן והתביעה נידונה בבית הדין לממונות שבבני ברק. במהלך הדיון עלתה השאלה האם יש תוקף הלכתי לסעיפי השונים שעל השלט.

חוו דעתכם. נמקו.

תשובה:

המתנה כנגד איסור התנאי בטל.

הסעיף הראשון הוא תנאי על מקום התדיינות במקרה של סכסוך, מכיוון שהוא בבי"ד התנאי אינו נוגד איסור שבתורה ולכן תנאו קיים.

הסעיף השני הוא בעייתי מעט. אמנם ראינו שניתן להתנות על אונאה, אבל זאת רק אם התנאי הוא לא תנאי כללי על דיני אונאה (בדומה להלוואה ששביעית לא תשמוט), בנוסף- התנאי תקף רק אם הוא מפורש מספיק כך ששני הצדדים יודעים מה גובה החריגה מהמחיר המקורי ועל איזה סכום הוא "מוותר".

במקרה זה אמנם ההתניה היא לא על דיני אונאה שלא יחולו אלא שהקונה מוותר על הזכות לטעון אותה, אך הפירוט המלא חסר ולכן לכאורה אין בתנאי זה כלום עד שיפרש על מה הקונה מוחל, כלומר- הפער בין מחיר השוק למחיר בו הוא קונה.

הסעיף השלישי הוא התנאה על דיני ריבית, חכמים תפסו את דיני ריבית כ"איסורים" וממילא לא ניתן להתנות עליהם ולפיכך סעיף זה אינו תקף ואין לו היכולת ההלכתית לגבות מהקונים ריבית.

הסעיף הרביעי אינו מתנגש ישירות עם הלכה (הידועה לי לפחות), אך הוא יוצר בעייתיות כאשר חוק המדינה אינו מאפשר להתנות על החלפה. תקיפות הלכתיות לחוק יכולה להיות מכח דד"ד, מנהג או תקנת הציבור. לפי הרא"ש מנהג לא יכול להוציא ממון ולמדנו שתקנת הציבור מצריכה אישור של אדם חשוב. לכן הבעיה נוצרת רק אם זה מטעם דד"ד והחוק אוסר להתנות על כך, שהרי יש תוקף לדד"ד במקום בו אינו סותר הלכה.

תוקף החוק יגבר על התנאי המוסכם אם נפסוק לפי השיטות הבאות:

- (1) דד"ד הוא מטעם הסכמת העם להיות כפופים לשליט. ולא מטעמים של בעלות השליט על הקרקע (שהרי בא"י המלך אינו בעלים), תקנת חכמים או מצוות בני נח של "דינים"
- (2) דד"ד תקף בכל שליט ואפילו בעל קרקע ועל אחת כמה"כ נציג נבחר
- (3) דד"ד תקף גם במקרים בו אין טובה ישירה לשליט (מתאים לטעם של הסכמה) כל עוד אינו סותר הלכה

אם נפסוק כך הרי שהחוק תקף משום שהוא שוויוני ובסמכות ואין מקום להתנאה

בתלמוד במסכת מנחות מסופר כך:

אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום (לשמים), מצאו לקדוש ברוך הוא (אלוקים) שיושב וקושר כתרים לאותיות (הכוונה למעין קישוט שמוסיפים על חלק מהאותיות בתורה).

אמר (משה) לפניו: רבונו של עולם מי מעכב על ידך?

אמר לו (אלוקים למשה): אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו (הכוונה לרבי עקיבא שהיה תנא), שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ (כל קישוט כזה) תילין תילין של הלכות (כלומר הלכות רבות).

אמר לפניו (משה לאלוקים): ריבונו של עולם הראהו לי (את אותו רבי עקיבא).

אמר לו: חזור לאחורייך.

הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים (כביכול אלוקים לקח את משה קדימה בזמן שישב בבית מדרשו של רבי עקיבא. ומשה לא הבין מה שנאמר שם).

תשש כוחו (הדבר תסכל את משה).

כיון שהגיע (רבי עקיבא) לדבר אחד (להלכה אחת), אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני. נתיישבה דעתו (משה נרגע).

מה ניתן לדעתכם להסיק ממקור זה על היחס בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה?

הביאו מקור/ות מהחומר הנלמד שתומכים בכיוון זה ו/או מתנגדים לו.

פרטו והסבירו.

תשובה:

התפתחות התושבע"פ. התושבע"פ התפתחה או אפילו השתנתה עד לרמה שמשה שקיבל את התורה בהר-סיני אינו מבין במה מדובר, כביכול. אחת הסיבות שראינו לכך שיש תורה שבכתב ובע"פ הוא משום שתורה שבע"פ היא מעצם טבעה מתפתחת יותר וגמישה ברמה כזו או אחרת להתאמה עם שינויי הזמן.

בנוסף רואים ש"לא בשמיים היא" ו"אלו ואלו דברי אלקים חיים". פרשנות הכתוב אינה מסתדרת עם מה שידוע למשה, כלומר ההבנה מוטעית בכוונת הקב"ה כשמסר את התורה למשה אך לחכמים הסמכות לפרש לפי הכללים אפילו אם המסקנה מוטעית.

אעפ"כ הגמרא אומרת שזה ברמה כזו או אחרת טמון בכתוב, זה תואם את דברי הריטב"א ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים" משום שניתנו מ"ט טעמים לכל צד וממילא המסקנה מכוונת לאמת ותואם את הדעה שהתורה ניתנה ללמדה בכלים שיש לנו ואין לחכמים לחשוש מטעות במסקנה.

עוד ניתן לראות מכאן חיזוק לדעת הרמב"ם שמדרש הפסוקים הוא דרבנן אלא אם נכתב אחרת, שהרי ר' עקיבא דרש הפסוקים ומגיע למסקנות שלא ניתנו למשה.

הרא"ש (בבא מציעא, ג, י) קובע כי הכלל "הלכתא כבתראי" אינו חל אלא כשהחכם האחרון חולק מדעתו, אך כשאומר משמם של אחרים הכלל אינו חל.

הסבירו, פרטו ונמקו קביעה זו.

תשובה:

ההגיון העומד בבסיס "הלכתא כבתראי" הוא העובדה שהאחרונים ראו דברי הראשונים ויכלו לדון בסברות ובדעות קודמיהם. זו גם הסיבה שבתלמוד הכלל חל רק החל מימי אב"י ורבא, משום שכפי שפירש אחד הראשונים, עד דורם הלימוד היה באותו בית מדרש ולא השוו ועיינו בשיטות ובבתי מדרש אחרים. משל הגמד והענק מדגיש נקודה זו גם כן, גודלם של האחרונים הוא רק משום שהם שעונים ונסמכים על כתפי הראשונים הקודמים להם אך גובהם המועט של האחרונים מטיב את הראות. כך גם ראינו שהלכתא כבתראי מוגבל למקרים בהם האחרון ראה דברי הראשון. לפיכך, הסברא היא לא כרונולוגית שהמאוחר עדיף על המוקדם, אלא ששיקול דעתו וסברתו עדיפים משום שדברי המוקדם מונחים לפניו. לכן כל עוד הבתראי לא משתמש בכלי זה של דחייה מכח השוואה, עיון וסברא, אין הוא מקבל תוקף של הלכתא כבתראי.